

Ήταν Οκτώβριος του 2017, όταν στη διάρκεια της Συνόδου του IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance – Διεθνής Συμμαχία για τη μνήμη του Ολοκαυτώματος), που φιλοξενήθηκε στην Καβάλα, η τοπική κοινωνία και οι ξένοι διπλωμάτες μάθαιναν για τη μοναδική ιστορία της Ελβετικής οικογένειας των Εβραίων καπνεμπόρων Spierer (Σπήρερ), που τόσα πολλά πρόσφερε στην ανάπτυξη του εμπορίου, αλλά και τη διάσωση εκατοντάδων ανθρώπων μετά την καταστροφή της Σμύρνης, και αργότερα στη Μακεδονία, από τις θηριωδίες των Βουλγαρικών στρατευμάτων κατοχής.

Ο τότε πρόεδρος της Ελβετίας στην Αθήνα Δρ. Hans-Rudolf Hodel, μαζί με την πρώην δήμαρχο Καβάλας Δήμητρα Τσανάκα, όταν επέδιδε τις τιμητικές διακρίσεις στους απογόνους της οικογένειας Σπήρερ δήλωνε έκπληκτος για το γεγονός ότι έναν αιώνα μετά πληροφορούταν για πρώτη φορά για την κοινωνική δράση των συμπατριωτών του μέσα από μια εκδήλωση στην Ελλάδα.

Σήμερα, πέντε χρόνια μετά, οι απόγονοι της οικογένειας Σπήρερ επέστρεψαν ξανά στην Ελλάδα με τον Κάρολο Σπήρερ (Charles Spierer) να δηλώνει ότι «από το 2017 όλα τα μέλη της οικογένειάς μου ξεκινήσαμε μια μεγάλη προσπάθεια να μάθουμε το λαμπρό παρελθόν των προγόνων μας και τα όσα σημαντικά προσέφεραν τα τέσσερα αδέλφια της οικογένειας Σπήρερ στις πόλεις όπου δραστηριοποιήθηκαν στη Μικρά Ασία, στην Ελλάδα και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης».

Πέντε χρόνια μετά από εκείνη την πρώτη επίσκεψη, οι απόγονοι της οικογένειας Σπήρερ ταξίδεψαν εκ νέου στη Δράμα και την Καβάλα προσκεκλημένοι των δυο Επιμελητηρίων, προκειμένου να βραβευθούν κατά τη διάρκεια δύο εκδηλώσεων στις 21 & 22 Οκτωβρίου 2022 για τη διαχρονική συμβολή της εταιρείας Σπήρερ στη ελληνική εμπορική και κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα στις αρχές του περασμένου αιώνα.

Δε θα ήταν υπερβολή να ειπωθεί πως η **οικογένεια Σπήρερ δημιούργησε τη δική της «Αίστα του Σίντλερ»**, όταν με κάθε κόστος και κόπο τα αδέλφια της οικογένειας κατάφεραν να διασώσουν χιλιάδες Έλληνες, Αρμένιους και Εβραίους της Σμύρνης από την κόλαση της καταστροφής το 1922, αλλά και νωρίτερα, το 1916 – 1918, στην ανατολική Μακεδονία, από τις θηριωδίες των βουλγαρικών στρατευμάτων κατοχής.

? ???? ???? ?????????????? ????????? ????????????

Όλα ξεκίνησαν από τα τέσσερα αδέλφια της οικογένειας: Τον Charles Spierer (Σμύρνη 1883 – Γενεύη 1952), τον Hermann Spierer (Σμύρνη 1887 – Τεργέστη 1927), τον Leon Spierer (Σμύρνη 1889 – Γενεύη 1961) και τον μικρότερο αδελφό τον Emile Spierer (Σμύρνη 1890 – Γενεύη 1956). Η οικογένεια είχε και μια αδελφή, την Μαργαρίτα Σπήρερ, που όταν παντρεύτηκε και μετά έφυγε με τον άντρα της στο Μεξικό, όπου έκαναν τη δική τους οικογένεια.

Όταν το Φθινόπωρο του 1922 ξεκίνησε η μεγάλη καταστροφή στην πρωτεύουσα της Ιωνίας, καθώς οι σύμμαχοι παρακολουθούσαν αμέτοχοι από τις ναυαρχίδες τους και οι μανάδες έτρεχαν αλλόφρονες πάνω κάτω στην προκυμαία με τα μωρά στην αγκαλιά, όταν η Σμύρνη ήταν εγκαταλελειμμένη, ένα χέρι σωτηρίας απλώθηκε για να κρατήσει όσους περισσότερους μπορούσε στη ζωή.

Ήταν ο Έρμαν και ο Λεόν Σπήρερ, γεννημένοι στη Σμύρνη όπως όλα τα αδέλφια από γονείς Εβραίους ελβετικής καταγωγής. Οι Σπήρερ ήταν από τους μεγαλύτερους καπνεμπόρους της εποχής. Διατηρούσαν καπναποθήκες στην κοσμοπολίτικη Σμύρνη και σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος δε δίστασαν ν' ανοίξουν τις αποθήκες τους και να προσφέρουν άσυλο σε εκατοντάδες γυναίκοπαιδα, που διαφορετικά θα είχαν βρει τραγικό θάνατο. Οι αποθήκες τους, φέροντας την Ελβετική σημαία, ήταν απροσπέλαστες στους Τούρκους.

Αρκετές μέρες τούς κράτησαν εκεί προστατευμένους, αψηφώντας κάθε κίνδυνο, παρέχοντάς τους τροφή και ό,τι μπορούσαν για να τους διευκολύνουν. Με δικά του έξοδα ναύλωσαν πλοία και τους φυγάδευσαν στην Ελλάδα. Η μεγαλοψυχία των ανθρώπων αυτών δε σταμάτησε εκεί. Όχι μόνο κατάφεραν να τους φυγαδεύσουν σε πόλεις όπως ο Βόλος, η Καβάλα, η Δράμα, αλλά τους στήριξαν κιόλας στα πρώτα τους βήματα, προσφέροντάς τους εργασία στα καπνεργοστάσια που διατηρούσαν στην Ελλάδα.

«???? ??? ????????? ?????? ??? ??????? ???»

Με ιδιαίτερη συγκίνηση ο Ντάνιελ Χάλπεριν (εγγονός του του Λεόν Σπήρερ) μιλώντας τόσο στη Δράμα όσο και στην Καβάλα, στη διάρκεια των τιμητικών εκδηλώσεων, μετέφερε τις φρικτές περιγραφές του παππού του, όπως αποτυπώνονται στις χειρόγραφες επιστολές που διασώθηκαν, για την τραγική κατάληξη της Σμύρνης και των κατοίκων της. Σε γράμμα που έστειλε στη σύζυγό του, η οποία μαζί με τους γονείς του κατάφερε να διαφύγει έγκαιρα, αναφέρει: «Μετά από σαράντα ώρες φωτιάς αυτό που ονομάζαμε Σμύρνη δεν υπάρχει πια». Σε άλλες επιστολές του τονίζει πως μοναδικό του μέλημα ήταν να διασώσει το προσωπικό που εργαζόταν στις επιχειρήσεις και όσους περισσότερους πολίτες μπορούσε, ανεξάρτητα από θρήσκευμα και καταγωγή.

Ο Ντάνιελ Χάλπεριν επισημαίνει ακόμα ότι για πάρα πολλά χρόνια τόσο ο παππούς του, όσο και όλα τα άλλα αδέλφια, «δε μιλούσαν ποτέ για τα όσα βίωσαν στη Σμύρνη και την Ελλάδα». «Δεν ήθελαν να τα θυμούνται, ήθελαν να προστατεύουν τις γυναίκες τους. Έπρεπε να πεθάνουν, να μεσολαβήσει το πρώτο ταξίδι στην Ελλάδα για να αρχίσουμε να ερευνούμε την ιστορία της οικογένειάς μας, να βρούμε την αλληλογραφία και να μελετήσουμε σε βάθος το παρελθόν τους», εξηγεί.

Η εκπαιδευτικός και ερευνήτρια ιστορίας Δήμητρα Χατζηδημητρίου, ο άνθρωπος που επί σειρά ετών ερευνά το ιστορικό παρελθόν της οικογένειας Σπήρερ, μιλώντας στο ΑΠΕ - ΜΠΕ υπογραμμίζει ότι η αξιακή κλίμακα ολόκληρης της οικογένειας ήταν πολύ μεγάλη. «Όλα τα αδέλφια» τονίζει, «διέπονται από υψηλές αξίες και είχαν μεγάλες ευαισθησίες για τους ανθρώπους». «Έτσι μεγάλωσαν, έτσι έμαθαν από την οικογένειά τους. Όπου κι αν βρέθηκαν, όπου κι αν δραστηριοποιήθηκαν επαγγελματικά επένδυσαν στη γνώση και στον άνθρωπο. Αυτά τα δυο ήταν η κληρονομιά και η παρακαταθήκη τους», σημειώνει.

Ο πρώην υπουργός Υγείας Γεωργός Σούρλας, το 2011 εξέδωσε στον Βόλο ένα σημαντικό βιβλίο, αποτέλεσμα μακράς ιστορικής έρευνας, με τίτλο: «Έρμαν Σπήρερ - Ο Εθνικός ευεργέτης». Μέσα από τις σελίδες του παρουσιάζει την

προικισμένη φυσιογνωμία του ανθρώπου με την πλούσια επιχειρηματική, προπάντων φιλανθρωπική και κοινωνική δράση, όχι μόνο του ιδίου αλλά και της οικογένειάς του συνολικά.

??? ?????????? ?????????? ??? ?? ????? ??? ??????

Ο αείμνηστος μητροπολίτης Σμύρνης και μετέπειτα εθνομάρτυρας Χρυσόστομος, συνήθιζε να χαρακτηρίζει τον Έρμαν Σπήρερ «μέγα ευεργέτη» των Ελλήνων. Επίσης, σημαντικό στοιχείο της μεγάλης φιλανθρωπικής προσφοράς αποτελεί μια νεκρολογία για τον Έρμαν Σπήρερ, που έγραψε λίγες ημέρες μετά το θάνατό του (18 Μαρτίου 1927) ο τότε μητροπολίτης Φιλίππων Χρυσόστομος (μετέπειτα αρχιεπίσκοπος Αθηνών, 1962-1967). Ως τέκνο κι αυτός της Μικράς Ασίας και μητροπολίτης Εφέσου μέχρι το 1922, γνώριζε τον Έρμαν Σπήρερ και πριν αναλάβει τη μητρόπολη Φιλίππων το 1924.

Επιπλέον, σε μαρτυρίες της η κόρη του Έρμαν Σπήρερ, Έλενα, τόνιζε ότι «κάποιοι πρόσφυγες είχαν την εικόνα του πατέρα μου μαζί με τις εικόνες των αγίων όταν ήρθαν από τη Σμύρνη στην Ελλάδα».

???? ?????????????? ?????????????????

Εμπνευστής και δημιουργός του καπνεμπορικού οίκου Spierer και από τους σημαντικότερους παράγοντες της παγκόσμιας καπναγοράς, ο Ελβετός εβραϊκής καταγωγής Έρμαν Σπήρερ έρχεται στην Καβάλα το 1902 και εργάζεται επί δέκα χρόνια στις εγκαταστάσεις μεγάλου εμπορικού οίκου της καπνεμπορικής δραστηριότητας των Αλλατίνι. Με την πολύτιμη εμπειρία που αποκτά, επιστρέφει το 1912 στη γενέτειρά του και ιδρύει μαζί με τον μεγάλο του αδελφό Κάρολο (Τσαρλς), μια ακμαία και δυναμική επιχείρηση. Ευφυής, εργατικός και άριστος γνώστης των εκλεκτών καπνών ανατολικού τύπου, αποκτά γρήγορα διασυνδέσεις με διεθνείς κύκλους καπνεμπόρων.

Άμεση προτεραιότητά του υπήρξε η ανέγερση νέων εργοστασίων στις καπνουπόλεις της βόρειας Ελλάδας, σύμφωνα με τις πλέον σύγχρονες προδιαγραφές και με καινοτόμο εξοπλισμό σε μηχανήματα και εξαρτήματα, για τη διασφάλιση υψηλών ποιοτικών κριτηρίων. Ενδεικτική του πρωτοποριακού αυτού πνεύματος είναι και η πρόβλεψη εγκατάστασης ανελκυστήρα για την κατακόρυφη μεταφορά των δεμάτων -πρωτοφανής επιλογή για την εποχή και τα ελληνικά δεδομένα.

? ?????????????? ?????????? ??? ????????? ??????

Σημαντική ανθρωπιστική δράση ανέπτυξε και ο Τσαρλς (Κάρολος) Σπήρερ στην Καβάλα και τη Δράμα, κατά τη δεύτερη βουλγαρική κατοχή 1916-1918. Ως επιχειρηματίας αλλά και ως άτομο, παρείχε συστηματικά θέσεις εργασίας, προκειμένου να αντιμετωπίσουν οι κάτοικοι της Καβάλας την πείνα και την εξαθλίωση. Μισθοδοτούσε συστηματικά τους εργάτες και μάλιστα διπλασίασε τον μισθό των οικογενειάρχων κατά τη διάρκεια της μαρτυρικής τους ομηρίας στη Βουλγαρία, ενώ παράλληλα μεριμνούσε για τις οικογένειές τους παρέχοντάς τους

άλευρα και τρόφιμα.

Με το κύρος και την αυθεντία του, παρενέβη και έσωσε εκείνους τους ομήρους που ρίχτηκαν στις βουλγαρικές φυλακές. Υπήρξε πατέρας στοργικός για τις οικογένειες των ομήρων που έχασαν τη ζωή τους, χορηγώντας -ως σύνταξη πλέον- ολόκληρο τον μισθό σε χήρες και ορφανά. Ενίσχυε το ταμείο του δήμου Καβάλας, προκειμένου να λειτουργεί συσσίτιο, ενώ γενναίες υπήρξαν οι προσφορές χρημάτων προς το ορφανοτροφείο της πόλης.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι η Ελληνική Πολιτεία τίμησε τον Κάρολο Σπήρερ με δύο Αργυρούς Σταυρούς του Τάγματος του Σωτήρος το 1919, με δύο Χρυσούς Σταυρούς Ταξιαρχών του Τάγματος Αριστείας του Φοίνικος το 1928 και 1938, ενώ παράλληλα ο Ερυθρός Σταυρός του απένειμε το Διάσημο Τιμή. Οι εφημερίδες της εποχής προέβαλαν στα πρωτοσέλιδά τους την είδηση της παρασημοφόρησης και αφιέρωναν εκτενή άρθρα για την προσωπικότητα του Καρόλου αλλά και τη συνολικότερη προσφορά της οικογένειας Σπήρερ.

ΠΗΓΗ: www.newsit.gr, 24.10.2022